

"L'extremisme neix de la de

Amín Maalouf, l'escriptor libanès d'origen cristià, va guanyar el Premi Goncourt 1993 amb la novel·la *La roca de Tànios*, una gran metàfora sobre la seva història i la del seu país. Maalouf es va exiliar a París l'any 1976 perquè no se sentia identificat amb cap dels bàndols que van iniciar la guerra. Des d'aleshores, aquesta és la primera vegada que parla del Líban en una obra de ficció.

Després de deu anys sense posar-hi els peus, Maalouf va visitar Beirut el mes passat, i hi va ser rebut amb tots els honors pel ministre de Cultura i pel president de la República, que el va condecorar. Per Sant Jordi, ha estat a Barcelona, convidat per la seva editorial catalana. Amín Maalouf se sent feliç pel que representa el Goncourt per al Líban, però no pot evitar de ser molt cautelós i realista sobre el futur del seu país i de l'Orient Mitjà.

—Els libanesos han patit molt aquests darrers vint anys. La seva imatge al món no és la imatge que els agradaria de tenir. És la imatge que tothom té al cap: segrestos, cotxes-bomba. Volen que el país sigui apreciat al món d'una forma molt diferent, com un país de cultura, de coneixement... Molta gent sent que esdeveniments com el Premi Goncourt tenen un sentit simbòlic: la gent parla del Líban per raons diferents de la guerra. És per això que em van fer una recepció sonada.

—Quina va ser la impressió que va tenir en aquesta visita al seu país, després de deu anys... Què va sentir? La idea que tenia del Líban coincidia amb la realitat?

—És clar, moltes coses han canviat. He de dir que ja m'ho esperava. No he deixat de tenir informació directa: pels amics, pels diaris, etcètera. Sabia que les coses havien canviat. Hi ha molta destrucció en algunes àrees, però ja n'havia vist fotos. Hi ha noves construccions en algunes zones. Algunes són boniques, però en general no ho són tant com abans.

—I la gent, quina impressió li va fer? Quina actitud tenen ara, i de cara al futur del país?

—Quan veuen algú de nou, no solen estar tan contents com abans. La gent ha patit molt. Tanmateix, en alguns aspectes, el país és millor que no era durant els últims anys: hi ha menys violència, es pot anar d'una àrea a l'altra amb més facilitat... Al mateix temps, encara hi ha núvols foscos en el futur del Líban. Hi ha dies que creus que es pot sortir del túnel, gairebé és com si en veïssis la sortida. Esperes que tota aquella àrea, inclòs el Líban, pugui entrar

**Amin Maalouf,
Premi Goncourt
1993 amb *La roca
de Tànios*, s'exilià
a París fa prop de
vint anys. Aquest
escriptor libanès
parla de
nostàlgia i de
"paradís perdut",
de
responsabilitats
occidentals, de
fanatisme i
d'intolerància, de
temps difícils,
però també d'un
futur
esperançador.**

en un període de pau, prosperitat, fronteres obertes... Però encara no hi hem arribat.

—Molta gent s'ha perdut en el complex laberint d'esdeveniments que s'han succeït al seu país aquests darrers temps. Quina és la seva versió del que ha passat. N'ha tret alguna conclusió?

—Efectivament, és molt difícil..., però deixa'm dir. El Líban ha viscut aquests darrers segles en un equilibri molt delicat entre moltes comunitats religioses i ètniques. No és fàcil d'establir una convivència. La realitat d'un país amb moltes comunitats que intenten de conviure harmoniosament és difícil. Hi ha gent que diu que és impossible; jo no ho crec així. Es pot, si els governants són molt intel·ligents i molt prudents. No crec que haguem tingut governants intel·ligents aquestes últimes dècades... En una situació tan delicada internament, el país es va trobar enmig de conflictes religiosos devastadors, lligats a les rivalitats mundials dels grans blocs internacionals al llarg de tot el període de la guerra freda. Localment, hi havia una situació de lluita entre àrabs i israelians, i entre grups àrabs diferents. També hi havia el problema palestí que va esdevenir dramàtic al final dels 60, quan els palestins van perdre l'esperança i van decidir de prendre les armes, organitzar-se i lluitar. Era una situació molt violenta que, barrejada amb la situació interna del Líban i la incompetència de molts anys dels seus governants, amb la corrupció, un sistema polític arcaic basat en el nepotisme, etcètera, va fer esclatar el país.

—És un conflicte que sembla incomprendible, enrevessat, molt poc clar. A vostè, que era a París, i fins i tot als libanesos que eren allà, els és més fàcil d'entendre'l?

—Tota la política d'aliances que hi ha hagut al llarg d'aquests anys és difícil d'entendre fins i tot per als qui hem seguit de prop els esdeveniments al detall. De vegades el que la gent diu no coincideix amb la posició real que tenen. L'enemic contra el qual lluiten no és realment l'enemic contra qui diuen que lluiten. Les coses són molt complicades, àdhuc per a la gent d'allà. N'hi ha que han renunciat a entendre-ho. Només provaven de sobreviure dia a dia, no d'entendre qui lluitava contra qui.

—Quina responsabilitat han tingut en tot això els grans poders mundials?

—Són responsables en un sentit: la principal característica de la situació anomenada guerra freda és que hi havia dos grans poders a Occident que solien ser rivals i lluitaven entre ells,

esperança"

políticament, econòmicament, ideològicament..., però no amb les armes. Militarment solien lluitar en qualsevol altre lloc, en moltes àrees, incloent-hi l'Orient Mitjà. No és només coincidència que la lluita a l'Orient Mitjà hagi tingut lloc de 1948 a 1993; aquests quaranta-cinc anys són els anys de la guerra freda, *grosso modo*. Hi ha hagut factors locals, però també era una de les guerres perifèriques de la guerra freda, alimentada per les rivalitats entre els dos grans poders. No és una coincidència. Quan es va acabar la rivalitat, va ser més fàcil de trobar solucions.

—A La roca de Tànios hi ha una certa nostàlgia del passat, dels mites i de la tradició... El món és cada vegada pitjor? No hem après les lliçons de la història?

—No admeto pas la idea que el futur hagi de ser pitjor que no el que hem viscut fins ara. Però és un fet que la gent que vivia en aquella part del món fa vint anys, o quaranta, o més... tenen el sentiment que les coses eren millors abans: la vida era millor, les perspectives de la gent, també. Hi havia més llibertat, una vida cultural més rica... La situació s'ha deteriorat... Al Líban és obvi. Jo tinc el sentiment del Paradís perdut. Però també passa en altres països d'aquella zona: Egipte, Síria, Iraq..., tots eren millors fa cinquanta anys... És trist de dir, però no puc deixar de sentir nostàlgia pels antics, pels vells homes valents del passat, que eren allà, amb els problemes d'ara, però amb millors solucions. Els que han vingut després, en nom d'ideologies diverses no han sabut governar i han portat la destrucció... Tinc la impressió que la gent d'aquella part del món ha viscut la història cap endarrere. Si mires el que era allò fa quatre-cents anys... Era la part més interessant del món, el centre de la civilització..., si ho mires fa cent anys, encara tens precioses capitals que produeixen art, ciència... Desgraciadament, els grans moments formen part del passat. No vull dir que no cregui en el futur, potser el futur portarà quelcom de bo, però no puc evitar de ser nostàlgic dels grans moments del califat àrab, de l'Egipte dels faraons, dels bizantins, dels fenicis, dels mesopotamis... Quan veig en què s'ha convertit tot això, em sento profundament trist. Perquè no és tan sols la nostàlgia el que m'agrada.

—Aquest és el primer llibre de ficció que escriu sobre el seu país. Per què tants anys sense escriure explícitament del Líban? I per què s'hi ha decidit ara?

—Hi he trigat tants anys pel que t'acabo de dir. No m'és gens fàcil el que ha passat en

aquesta part del món. Ha estat massa trist, massa devastador per a tothom. Havia de superar el dolor. Trobar una nova serenitat abans de sentir que podia parlar del meu poble, de la meua muntanya... Havia d'intentar trobar paraules per a parlar de nostàlgia sense pintar-ho negre, sense donar una imatge desencoratjadora... i, al mateix temps, sense mentir, sense descriure-ho meravellós, bonic... És el paradís perdut, però no és només això. El llibre no és només nostàlgia, hi ha també unes altres raons per les quals l'heroi decideix de marxar. Necessitava temps perquè tots aquests sentiments maduressin dintre meu.

—*Quin era el missatge que volia transmetre?*

—No crec que hi hagi un missatge clar. Volia expressar un sentiment, una mena de coneixement íntim de la terra on vaig néixer, amb allò que té de bo i de dolent, amb les raons que fan que la gent s'hi senti tan lligada. Volia fer sentir a la gent per què es pot estimar tant la pròpia terra, les dones, la religió... però, també, que un dia pots sentir que ho has d'abandonar tot. Volia explicar per què passa això. Miro de donar un veritable sentiment íntim de la tragèdia d'aquella terra.

—*La reacció que hi ha hagut al Líban sobre el llibre ha estat molt diferent de la de França?*

—Sí, al meu país hi ha hagut dues reaccions. Una respecte el premi i la imatge que això dóna del país a la resta del món. Per una altra banda, em sembla que molta gent que té arrels al poble, a la muntanya, té reminiscències d'infantesa i sentirà la mateixa nostàlgia que jo tinc, perquè han viscut la mateixa nostàlgia.

—*Suposo que també és una forma de dir que, malgrat viure a París, vostè sempre ha estat allà...*

—Jo crec que sempre hi he estat. La realitat d'aquell país, les dificultats que viu, la necessitat de coexistència entre comunitats diferents, etcètera, no són problemes exclusius del Líban. Passa a tot arreu del món. Avui un dels principals problemes del món és aquest: com conviure gent de creences diferents, d'ètnies diverses i quina forma de relació han d'establir. Crec que tot el meu treball, les meves reflexions, els meus sentiments van adreçats a aquesta qüestió, que és el drama del Líban, des del principi. Potser abans no parlava directament del Líban, però ja parlava d'això...

—*El fenomen de l'integrisme, cada vegada més estès, és només fanatisme o hi ha una base real, alguna veritat de fons?*

—Crec que moltes de les actituds que podem observar en molts llocs del món islàmic van lligades a una crisi profunda. Hi ha una crisi mundial a molts nivells. I una crisi específica del món islàmic, també lligada a la crisi del món. Hi ha, per exemple, una absència de model de societat a tot arreu. De la fi de la guerra freda ençà vivim una situació en què ningú no sap on

anem, ni quin tipus de societat n'emergirà. A tot arreu hi ha gent buscant alguna cosa que no és clara. Al món islàmic també hi ha aquest sentiment d'anar perduts. I no hem d'oblidar que el món islàmic és, en majoria, del tercer món, de l'anomenat món subdesenvolupat. En aquesta zona la gent té el sentiment que no van enlloc. A Algèria, per exemple, hi ha hagut errors d'anys i anys... Quan la gent es dirigeix cap a un grup religiós no és necessàriament perquè creguin que l'única solució del problema sigui la societat teocràtica... hi van perquè volen protestar contra el poder, perquè estan farts del que passa, perquè han provat tota mena d'ideologies: nacionalistes, socialistes... Creuen que potser aquesta que no han provat els donarà el que prometen. Crec que molta gent no els vota perquè aspirin a un estat teocràtic; la majoria els vota perquè senten que es troben en un atzucac, no saben on anar, no hi ha model...

—*I també hi ha, potser, una incapacitat de produir models propis...*

—Sí. A molts països, els passa això. Algèria ha importat models d'Europa i ha fracassat. De l'única cosa que estan segurs és de la identitat religiosa, que s'adquireix en néixer. Molta gent segueix els integristes perquè no veuen res més, cap altra solució. Hi ha molta desesperança. Crec que les ideologies extremistes neixen de la desesperança.

—*Cada vegada s'estén més aquest fenomen. Anirà creixent més o és un problema passatger?*

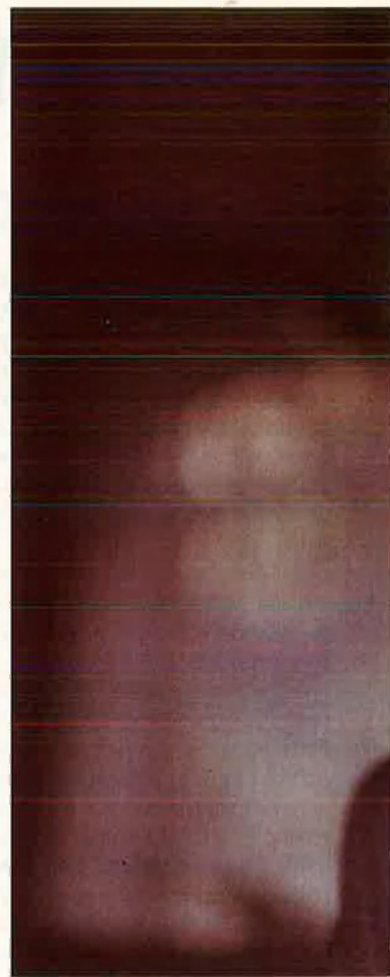
—Crec que en el futur immediat s'expandirà més. No veig cap signe del principi d'una política que pugui reduir la desesperança o que doni arguments a la gent d'aquests països que estan a favor de la democràcia i la modernitat. Jo sóc optimista a llarg termini, crec que algun dia la gent serà conscient del que passa i potser intentarà de trobar la manera de sortir-ne. Crec que vivim un període molt i molt difícil, de grans turbulències en l'àrea mediterrània.

—*Els polítics i líders occidentals ajuden els països islàmics a anar millor o empitjoren la situació? Es parla molt de comprensió, diàleg entre cultures, etcètera. Coincideixen les paraules amb la pràctica real?*

—Crec que, fins ara, si es vol admetre que els països occidentals estan realment preocupats i realment volen evitar que s'agreuï la situació —si es vol admetre això— cal dir que res no es fa en aquesta direcció. Em sembla que la majoria volen reaccionar després dels esdeveniments...

—*Els països occidentals no han assumit les seves responsabilitats del període colonial...*

—Hi ha una profunda incomprensió des d'aleshores i de sempre. Cada període té les seves característiques. Ara entrem en una era en què es podia haver pensat que prevaldrien els interessos internacionals. Es podia esperar alguna mena de reorganització de la relació entre els

“Quan la gent es dirigeix cap a un grup religiós no és necessàriament perquè creguin que l'única solució del problema sigui la societat teocràtica... hi van perquè volen protestar contra el poder, perquè estan farts del que passa, perquè han provat tota mena d'ideologies: nacionalistes, socialistes...”

RICARD CUGAT

països per a evolucionar cap a la pau, la democràcia i el desenvolupament. Però és obvi que, desgraciadament, no anem cap aquí. Les organitzacions internacionals no semblen més eficients avui que en el període en què eren bloquejades o neutralitzades per l'oposició entre els dos blocs. Hi ha tants casos en què les autoritats internacionals han estat incapaces... Quan veig el que passa a Somàlia, me n'avergonyixo. S'ha convertit en el teatre d'una dramàtica invasió estil Hollywood... És una irresponsabilitat. I

Bòsnia! Tot això et fa pensar que no hi ha ningú entre els grans líders del món que tingui cap mena de sentit de la responsabilitat sobre el que ocorre al món. És una situació caòtica. Quan es produeix una situació dramàtica en qualsevol país, ningú no és capaç de solucionar-la; ni tan sols en els països petits ningú no ha tingut el coratge ni la lucidesa de trobar-hi solucions. Hi ha una gran manca de saviesa, de sentit comú en la forma com es governa avui el món.

—Vostè viu a França. Paral·lelament a l'agreujament dels conflictes en certes zones del món, hi creix la intolerància, com diuen, o hi ha més preocupació pels problemes dels altres?

—Quan deixes que tots els problemes creixin i creixin sense analitzar-los, es produeix un sentiment general arreu del món de creixent intolerància i xenofòbia. Al mateix temps, crec que hi ha molta, molta gent preocupada. Ho he vist a Europa. Hi ha gent que voldrien veure canviar les coses cap al bé. Que donarien suport a accions en aquest sentit, però la majoria dels líders tenen una visió molt limitada de la realitat, actuen només sobre els problemes immediats. No volen provar de resoldre problemes que semblen llunyans i complicats, encara que aquests problemes puguin complicar un dia la seva situació. Crec que l'atmosfera del continent europeu, de la Unió Europea, seria millor si els líders europeus haguessin actuat d'una forma més responsable i amb una visió més àmplia a l'ex-Iugoslàvia. Ells mateixos fan malbé el somni de la unió europea.

—Pensa tornar a viure a Beirut?

—Espero que algun dia sigui possible. Encara que he parlat de perspectives ombrívoles he d'afegir que hi ha alguns signes encoratjadors: l'un és Sud-àfrica, i l'altre, l'Orient Mitjà, on sembla que hi ha un progrés cap a una solució, cosa que desitjo profundament. Espero que algun dia el Líban podrà tornar a fer el paper que li pertoca. És un àrea molt simbòlica i molt sensible. Vivim temps difícils. Són temps estimulants, però molt difícils.

Xavier Montanyà

EL MILLOR REGAL

Venda en grans magatzems, bazars, etc.

INTERPRETER CATALÀ, CASTELLÀ, ANGLÈS, FRANCÈS, ALEMANY, PARLAR CINC IDIOMES, SENSE NECESSITAT D'APRENENTATGE I NOMÉS POLSANT UN BOTO. JA ESTÀ A L'ABAST DE QUALSEVOL. GRÀCIES A L'INTERPRETER TP-4000/20M92.

TRADUCTORA DE BUTXACA QUE PARLA. PRIMERA AL MERCAT QUE INCORPORA L'IDIOMA CATALÀ.

DESCONÈIXER L'IDIOMA JA NO ÉS UN IMPEDIMENT PER A COMUNICAR-SE DURANT LES VACANCES. EN VIATGES TURÍSTICS O DE NEGOCIS, ETC.

Inversió: ESBEYPI, S. L. Tel/Fax: 450-44-47. Josep Lladre Vilas 103-105 08029 BARCELONA